

SUNUŞ

“Türk Millî Mücadelesi”, hiç şüphesiz Türkiye Cumhuriyeti’nin ve onun ana ilkelerinin temellerinin atıldığı yakın dönem Türk tarihinin en önemli evresidir. Türkiye Cumhuriyeti’nin temelini oluşturan millî egemenlik, halk yönetimi, TBMM’nin üstün konumu gibi temel kamu hukuku ilkeleri, Türk milletinin bağımsızlık mücadelesini yürüttüğü bu tarihî dönemde meydana gelmiştir. Bilindiği gibi 1919 yılı, Millî Mücadele’nin teşkilatlanma aşamasının en önemli sürecini oluşturmaktadır. Bu süreçte bir taraftan vatanın birçok parçası işgale uğrarken, diğer taraftan “Millî Bağımsızlık Hareketi”nin temelleri atılmış, özellikle 19 Mayıs 1919’da Mustafa Kemal Paşa’nın 9. Ordu Kıtaatı Müfettişi olarak Anadolu’ya geçişi ile başlayarak, Amasya Genelgesi ve akabinde gerçekleştirilen Erzurum ve Sivas Kongreleri ile Millî Mücadele’nin amaç, yöntem ve hedefleri belirlenmiştir. Yine 1919 yılındaki gelişmeler Millî Mücadelenin ilk icra organı olan “Heyet-i Temsiliye”nin kuruluşunu sağlarken, “Mustafa Kemal”i Türk Millî Mücadelesi ve Türk milletinin önderi olarak tarih sahnesine çıkarmıştır.

Büyük önderin 19 Mayıs 1919’da Samsun’a ayak basması ile simgeleşen Millî Bağımsızlık Hareketi’nin bugün 100. yılında Türkiye Cumhuriyeti bu defa farklı sıkıntılı süreçlerden geçmektedir. 100 yıl önce millî birlik, beraberlik ve dayanışma etrafında şekillenen bu ruh, İstiklâl Mücadelesini zafere ulaştıran kararlılık ve inancın ifadesi olduğu kadar hâlen verilmekte olan mücadelenin de sembolü niteliğindedir.

Dergimizin bu sayısında, Mustafa Kemal Paşa’nın önderliğinde Türk milletinin kendi istiklâlini kurtarmak yönünde kendi azim ve kararını ortaya koyduğu mücadelenin 100. yılı anısına Millî Mücadele dönemi ele alınmaya çalışıldı. Alanında uzman akademisyenlerin yapmış oldukları çalışmalar, dergimizin bu sayısında değerlendirilmiştir.

Öncelikle Prof. Dr. Selçuk URAL, İngiltere ve Fransa arasında Osmanlı toprakları üzerinde işgal bölgelerinin karşılıklı değişimini

esas alan ve 15 Eylül 1919 yılında imzalanan Suriye Anlaşması'na Anadolu'daki millî hareketin bakışını yansıtan "Heyet-i Temsiliye'nin Suriye Anlaşmasına Yaklaşımı" isimli makalesinde İngiliz ve Fransız işgal hareketine karşı Anadolu'nun ortaya koyduğu tepkiyi dile getirmektedir. Mondros Mütarekesi'ni takiben Antep, Maraş ve Urfa, İngiliz kuvvetleri tarafından işgal edilmişti. Bölge Adana vilayeti ile Suriye'nin birleştirilmesi ve Irak'ın güvenliği açısından stratejik öneme sahipti. Bu sebeple İngiltere ve Fransa arasında gerginlik noktalarından birini oluşturuyordu. Fransa Sykes-Picot antlaşması gereği Suriye ve Güney Anadolu sancaklarının kendisine bırakılmasını istiyordu. Bu durum 15 Eylül 1919'da imzalanan Suriye Anlaşması ile karara bağlandı. Suriye Anlaşması Sykes-Picot Antlaşmasının ardından Osmanlı devletinin Ortadoğu ve Güney Anadolu vilayetlerinin paylaşımı yönünde atılmış önemli bir adımdı. URAL makalesinde bu duruma açıklık getirerek Mustafa Kemal Paşa önderliğindeki millî hareketin meydana gelen duruma karşı aldığı tavrı anlatmaktadır. Heyeti Temsiliye vatanın bütünlüğü ve Osmanlı camiasının birliği açısından anlaşmaya önce siyasi, ardından askeri usullerle tepki gösterdi. Bu yönde kolorduları ve Müdafaa-i Hukuk teşkilatlarını harekete geçirerek Fransa'ya karşı mücadele başlattı.

Prof. Dr. Salim GÖKÇEN, "Millî Mücadele'nin Lider Kadrosu ve Millî Hâkimiyeti Tesis Çabaları" isimli çalışmasında Millî Mücadele'nin sevk ve idaresinde, milleti bütünü ile bir ideal etrafında toplamada yönetim kademesinin önemine vurgu yapmaktadır. İşgallere uğramış vatan topraklarının istiklalinin sağlanmasında lokomotif işlevi görecek olan lider kadronun ortaya çıkışı, çözüm arayışları, sahadaki uygulamaları ve yönetim stratejileri üzerinde durmaktadır. Böylesine kapsamlı bir mücadelede milletin tek bir amaç etrafında birleşmesinin yanında lider kadronun da senkronize hareket etmesinin ne denli öneme sahip olduğunu vurgulayan GÖKÇEN, etkili savaş stratejilerinin yanında kriz yönetimi konusunda da lider kadronun karşılaştığı sorunlar ve bu sorunları çözmedeki başarılarını bazı örnek olaylar üzerinden irdelemektedir.

Prof. Dr. Uğur ÜÇÜNCÜ ise “Türk Basınına Göre Yunan Başkumandanı ve Karargahının Esir Edilmesi” başlıklı makalesinde 2 Eylül 1922 tarihinde Büyük Taarruz sırasında Yunan Orduları Başkumandanı Nikolas Trikopis’in ve maiyetinin Türk ordusu tarafından esir alınmasının Türkiye’deki ve Yunanistan’daki yansımalarını konu almıştır. 26 Ağustos 1922’den 18 Eylül 1922’ye kadar süren Büyük Taarruz sonucunda Batı Anadolu’yu işgal etmiş olan Yunan Ordusu büyük bir hezimete uğramış ve Yunan Orduları Başkumandanlığına henüz getirilmiş olan Nikolaos Trikopis ve karargâhı 2 Eylül 1922’de Uşak’ta Türk birlikleri tarafından esir edilmiştir. Trikopis ve maiyetinin esaret süreci Türk basınında da yakından takip edilmiş, Trikopis’in başkumandanlığa tayini, esareti ve Mustafa Kemal Paşa ile görüşmeleri Türk basınının haber ve yorumlarında geniş bir şekilde yer bulmuştur. ÜÇÜNCÜ bu çalışmasında Türkiye’de yayınlanan gazetelerde yer bulan söz konusu yazılar vasıtasıyla bu sürecin kamuoyundaki yansımalarını değerlendirmektedir.

“Millî Mücadele’nin 100. Yılında İzmir’in İşgali ve Yunan Mezaliminin Genel Bir Değerlendirmesi” başlıklı çalışmayı hazırlayan Dr. Öğr. Üyesi Alev DURAN, Yunanlar tarafından İzmir’in işgal edilmesinin ardından yaşanan olayları kaleme almıştır. Tarihleri boyunca Yunanlar, kültürel mirasları olan Hellenizm’i, bir siyasal formül olan Megali İdea ile aynı anlamda kullanmaya özen göstermişlerdir. Kuşkusuz Hellenizm kültürü içinde, Anadolu çok önemli bir yeri işgal etmektedir. XX. yüzyılın başlarında, değişen dünyada meydana gelen olaylar, Yunanistan’ın bağımsızlığını kazandığı günden itibaren beslediği siyasî emellerini gerçekleştirebileceği zemini hazırlamıştı. Yunanistan’ın hedefi, Anadolu’dan ve Trakya’dan toprak kazanımı elde edebilmektir. 1919 yılında müttefiklerin de desteği ile Yunanistan bu amacı gerçekleştirmek uğruna bir sefer düzenlemiş ve Anadolu’yu işgale başlamıştı. DURAN çalışmasında işgalin ardından yaşanan katliamlara dikkat çekmekte ve bu duruma Anadolu’nun vermiş olduğu tepkiyi dile getirmektedir.

Son olarak Dr. Abdullah Cüneyt KÜSMEZ, “Türk İnkılâbında Millî Mücadele’nin Katkısı: Hâkimiyet-i Millîye ve Harekât-ı Millîye” başlıklı çalışmasında, Türk İnkılâbının hayata geçmesinde Millî Mücadele döneminde ortaya çıkan Hâkimiyet-i Millîye ve Harekât-ı Millîye düşüncesinin etkileri üzerinde durmaktadır. Türk Milleti’nin iradesini yansıtan Türkiye Büyük Millet Meclisi ve onun yönetimindeki Türk Ordusu’nun gerçekleştirdiği Türk İstiklal Harbi, Türk İnkılâbının da temel iki değeri ve esasıdır. Bu iki değeri birbirine bağlayan Türklük hissiyatı ve onun düşünce zeminini oluşturan Türk milliyetçiliği, başlangıç ilkeleri olarak Türk İnkılâbının dinamik yapısını ve gelişmesini sağlamıştır. KÜSMEZ, söz konusu olguların Millî Mücadele döneminde ortaya çıkmasının daha sonra gerçekleştirilecek Türk İnkılâbına yaptığı katkılar hakkında akademik değerlendirmeler yapmaktadır.

Prof. Dr. Salim GÖKÇEN
Sayı Editörü